

Politik Bilim

Bilim ve teknolojide AB'yi yakalamak (2)

Aykut Göker

'AB ile aramızdaki bilim ve teknoloji açığını nasıl kapatacağız?' Aslında, AB'nin hedeflerini belirlerken kendisini kıyasladığı ABD ve Japonya bir tarafa, G. Kore ve Çin gibi sonradan sanayileşen ülkelerle de aramızdaki açık giderek büyüyor. Onun için, mesele sadece AB ile de sınırlı değil. AB'nin içinde kendimize yer bulalım ya da bulmayalım, geleceğin dünyasında varlığımızı sürdürmek ve toplumumuzun yaşam standartlarını yükseltmek istiyorsak, bu açığı sür'atle kapatmak zorundayız. Bunun için Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikası ve bir yol haritası olmalı. Açığı kapatabilmenin birinci şartı bu.

UZUN SOLUKLU OLABİLMEK...

Bilim ve teknoloji politikası, doğası gereği, uzun süreli (vâdeli), uzun erimli (menzilli) bir politikadır. Çünkü, bu politika ile öngörülecek bilim ve teknoloji alanlarında yetkinlik kazanabilmek, bir kültür sorunudur; eğitim-öğretim, özellikle de araştırarak ve yaparak öğrenme sorunudur; öğrenilen bilim ve teknolojiyi ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürebilme ve geliştirebilme deneyimini kazanma sorunudur. Bu sorunların üstesinden gelebilmek birkaç nesillik bir iştir ve bu açıdan kararlılığı ve sürekliliği gerektirir. Onun için, söz konusu politikanın, hükûmetler ve bürokratik kadrolar değiştikçe kökünden değişmemesi gerekir. Açığı kapatabilmenin ikinci şartı budur. Bu şartı kabûl ediyorsak; o zaman da, söz konusu politikanın etrafında örüleceği, geleceğin Türkiye'sine ilişkin ortak bir tasavvur ve bu tasavvurla ilintili siyasî, ekonomik ve toplumsal hedefler üzerinde anlaşmak; bu konularda, iktidar değişimiyle değişmeyecek 'asgarî müştereklerimizi' belirlemek zorunda olduğumuzun, siyasî iradelerini ortaya koyacak toplum katmanları ve bu katmanların temsilcileri olan siyasî partilerce iyi kavranması gerekir.

Siyasî görüş ayrılıkları ve çıkar farklılıklarına rağmen bu mümkün müdür? Kanımca evet. Örneğin, "bölgesinde ve dünyada âdil ve kalıcı bir barışın tesisi için çaba gösteren; demokratik ve âdil bir hukuk sistemine sahip; yurttaşları ülkelerinin geleceğinde söz ve karar sahibi; sağlık, eğitim ve kültür gereksinimlerinin karşılanması devletçe güvence altına alınmış; sürdürülebilir gelişmeyi gözetken; gelir dağılımı dengeli; üretken ve net katma değerini, kendi beyin gücüne dayanarak artırabilen bir Türkiye" tasavvurunun asgarî müşterek olarak kabûlü niçin mümkün olmasın? Bunda buluşabiliyorsak; bu tasavvuru gerçekleştirebilmek için, "merak eden, herhangi bir dogmaya bağlı kalmaksızın sorgulayan ve özgürce karar veren, araştırarak öğrenmeye açık, üretken, yenilikçi, yaratıcı genç nesiller yetiştirmeye yönelik bir eğitim-öğretim sistemi kurmaya" ve "genç nesilleri, çağa egemen teknolojileri toplum yararına kullanıp geliştirebilmenin bilgi ve becerisiyle donatmaya" yönelik tedbirlere kim îtiraz edebilir?

ÖNCELİKLER SORUNU...

Üçüncü şart, ülkenin parasal kaynakları ve hedefine ulaşma zamanı sonsuz olmadığına göre, bilim ve teknoloji politikasının, ister istemez, bilim ve teknolojideki önceliklerin sıralanmasını da beraberinde getireceğini kabûllenmemizdir. Üzerinde görüş birliği sağlayabilmenin en zor olduğu nokta da budur. Her bilim insanı kendisini adadığı bilimsel disiplini; her üretici kişisel ya da sınıfsal çıkarlarını bağladığı, kendi uğraş alanıyla ilgili mühendislik disiplini ya da teknolojiyi; her kamu görevlisi ulusal önceliklerin yansımalarını (savunma araştırmaları vb.); her tüketici de, önce kendi yaşam süresi içinde hayatının iyileşmesine katkıda bulunacak araştırma alanlarını bu politikada görmek isteyecektir. Sanıldığı gibi, öncelikler meselesine tek itiraz temel bilimcilerden gelmez. Ama, ülkelerin

imkânları sınırlı kaldığı ve insanların kendileri hayattayken de iyi bir şeyler görebilme güduları öne çıktığı sürece, yurttaşların araştırmalar için harcanacak paralara da müdahale edecekleri gerçeğini anlayışla karşılayabilmeliyiz. Uzlaşabilmek için çözüm, bilim ve teknoloji politikasını belirlemeye yönelik öngörü çalışmalarına, dayandığı bilimsel ve toplumsal tabanı genişleterek, bütün tarafları katabilmek; zaman içinde, gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi için, çalışmanın sürekliliğini sağlayabilmektir.

Kabûlü gereken başka şartlara da iki hafta sonra değineceğim; ama, şimdiden gözüküyor ki, açığı kapatabilmek bu işe para bulmaktan çok zihniyet değişikliğine gidebilme meselesidir.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 13 Kasım 2004.